

СКРИНІНГ ШКОДОЧИННИХ ОРГАНІЗМІВ У САДАХ ЗЕРНЯТКОВИХ КУЛЬТУР РІЗНОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Шейдик К.А., Салька О.Ю.

*ДВНЗ «Ужгородський національний університет», біологічний факультет,
вул. Волошина, 32, м. Ужгород, Закарпатська область, Україна*

Фауна комах сильно змінюється як кількісно, так і за видовим складом у зв'язку із рядом факторів. У першу чергу слід віддати належне технологічному забезпеченню, де у промислових садах інтенсивного типу у деякі роки зовсім відсутні шкідники, бо їх поява ретельно контролюється. Важливим фактором за останні роки є стресові погодні умови, відсутність вологи за весняно-літній період і сильне перезволоження осінньо-зимовий. Перед нами постало питання зробити аналіз стану ентомоакарокомплексу та особливості його формування на етапах росту і розвитку плодового дерева. Якщо аналізувати стан екосистеми у інтенсивних садах, то спостерігається штучний агроценоз, відсутність диких бур'янів, комах-паразитів. Тут чітко все контролюється упродовж тривалого періоду, створюються умови утримання монокультури, що різко знижує можливість функціонувати комахам чи рослинам, де б могли розмножуватись комахи паразити. Тобто, створюються умови для регуляції шкочинних організмів, втрачаючи корисну флору і фауну. Важливим аспектом є виділення домінуючих комах і кліщів, з'ясувати їх особливості фенології, динаміку чисельності та вплив абіотичних,

біотичних і антропогенних факторів на зміну видового і кількісного складу. Не менш важливим є фіксування появи нових видів, більш агресивних, які у стресових умовах почувають себе комфортно.

Кліматичні зміни, які спостерігаються в цей час на планеті сприяють збільшенню чисельності і розширенню видового складу сисних шкідників рослин на нових територіях. У минулому процеси розширення ареалів проходили природними шляхами, тому займали багато часу. Розвиток транспортних перевезень між різними частинами світу зруйнував природні бар'єри для поширення і розповсюдження видів. Тому сьогодні спостерігаються зміни структури природних угруповань біоценозів, стрімке поширення чужорідних видів та їх досить швидка акліматизація на нових територіях. В Україні практично кожного року реєструють нові комахи-фітофаги чужоземного походження, однією з яких є поліфаг – цикадка біла. Цикадка біла належить до неарктичних видів цикадових і походить із Північної і Центральної Америки, де вона поширена в 32 штатах. З недавніх пір цей шкідник став дуже загрозливим для багатьох плодових, молоді дерева яблуні не виключення.

Проведено моніторинг шкодочинних організмів у садах різного віку, технологічного забезпечення та встановлено різний рівень заселення домінантними шкідниками за вегетаційний період 2023 року, який характеризувався посухою у весняно-літній період і сильним перезволоження у осінній, особливо вересень місяць. Аналізуючи стан розсадників у фермерських господарствах та спеціалізованих господарствах, де вирощують саджанці із дотриманням сівозміни встановлено, що серед домінуючих комах цього року у садах тут відмічено види попелиці, брунькового довгоноса та кліщ глодовий у незначній кількості, адже їх чисельність регулюється людиною застосовуючи багаторазове пестицидне навантаження. У розсадниках дуже важливо не допустити розвиток цикадок різних видів, адже вони наносять великої шкоди не лише молодим пагонам, а й штамбу. Ряд комах при пересаджуванні мігрують разом із господарем. Тому усі технологічно передбачені заходи бажано не нехтувати.

При обстеженні молодого саду (6 років) інтенсивного забезпечення відмічено літ яблуневої плодожерки (32 шт.), різні види попелиці, серед яких переважала кров'яна, зелена та червоногалова. Червоногалова попелиця зустрічається не часто, але цей рік був виключенням. Внаслідок живлення попелиць краї листків потовщуються, грубішають і скручуються, утворюючи горбкуватий гал червоного, рожевого або жовтого кольору.

Видовий склад комах яблуні у господарствах промислового та фермерського значення низинної підзони Закарпаття представлено багатьма видами, серед яких лускокрилих – 35 представників, твердокрилих 12 та трипсів 8 видів. Фауна комах сильно змінюється як кількісно, так і за видовим складом у зв'язку із рядом факторів. У першу чергу слід віддати належне технологічному забезпеченню, де у промислових садах інтенсивного типу у деякі роки зовсім відсутні шкідники, бо їх поява ретельно контролюється. Важливим фактором за останні роки є стресові погодні умови, відсутність вологи за весняно-літній період і сильне перезволоження за осінньо-зимовий період.

При обстеженні молодого та плодоносного саду інтенсивного забезпечення відмічено літ яблуневої плодожерки (32 шт.), різні види попелиці, серед яких переважала кров'яна, зелена та червоногалова. Яблунева плодожерка залишається найпоширенішим та дуже небезпечним фітофагом яблуневих насаджень

плодоносного віку. За період моніторингу розвитку шкочочинних організмів встановлено високий рівень пошкодження квіток сортів яблуні яблуневим квіткоїдом (7,6%), волохатою оленкою – 8,7%, комплекс листокруток – 5,5%, яблунева плодoжерка – 5,0%, яблуневий плодовий пильщик – 2,4% та казарка – 1,3%.